

NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJON
SUOMALAIS-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO

PÖYTÄKIRJA

Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission kokous, 24.-26. toukokuuta 2011

Paikka: Rica Hotelli, Kirkkoniemi, Etelä-Varangin kunta, Norja

1. Kokouksen avaus, läsnäolijat ja käytännön asioita

Komission norjalainen puheenjohtaja Bente Christiansen avasi kokouksen, ja Etelä-Varangin kunnan varapuheenjohtaja, Ole Gabrielsen toivotti osanottajat tervetulleiksi kuntaan.

Osanottajat esittelivät itsensä (liite 1.). Norjan puolen viralliset edustajat olivat puheenjohtaja Bente Christiansen (Finnmarkin lääninhallitus), jäsen Kjell Harald Sæther (Kaarasjoen kunta), varajäsen Frank Ingilæ (Tenon kunta), varajäsen Kåre Våga (Etelä-Varangin kunta) ja Etelä-Varangin kunnan varapuheenjohtaja Ole Gabrielsen (osallistui komission jäsenen Linda Randalin sijasta Etelä-Varangin kunnasta). Suomen puolen virallisia edustajia olivat suomalainen puheenjohtaja Outi Mähönen (Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus), jäsen Antti Katekeetta (Utsjoen kunta), varajäsen Ilmari Tapiola (Utsjoen kunta) ja varajäsen Keijo Pirttijärvi (Inarin kunta). Muut osanottajat liitteessä 1.

2. Esityslistan hyväksyminen ja mahdolliset muutokset

Esityslista hyväksyttiin seuraavin muutoksin: Murmanskin alueen asioista tiedottaa Vladimir Chizov (Pasvik Zapovednik) Murmanskin alueen teollisuus- ja ympäristökomitean johtajan Krapivinin sijasta kohdassa 7. Kohdassa 9 – muut asiat – Vladimir Chizov kertoo luontomatkailusta Petsamon alueella.

3. Vuoden 2010 pöytäkirjan allekirjoittaminen ja komission suositukset 2010

Komission jäsenten toivomuksesta pöytäkirjaan lisättiin kohta koskien retkiä ja eri paikkoihin ja alueisiin kohdistuneita tutustumiskäyntejä (kohta 10). Tällaiset käynnit lisäävät tietopohjaa ja komission toimialaan kuuluvien alueiden tuntemista. Tämän lisäyksen jälkeen pöytäkirjan allekirjoittavat komission molemmat puheenjohtajat. Vuoden 2010 suositukset käsitellään esityslistan asiaankuuluvissa kohdissa: Paatsjoen ympäristöseuranta kohdassa 4, rantaerosio ja jätevesipäästöjen vähentäminen kohdassa 6 ja *Gyrodactylus salaris* kohdassa ”muut asiat”.

4. PAATSJOEN VESISTÖ

4.1 Paatsjoen vesistöaluetta koskevat ajankohtaiset asiat

Varapuheenjohtaja Ole Gabrielsen Etelä-Varangin kunnasta kertoi kunnan ajankohtaisista asioista.

- Kaivosteollisuus ja kaivoksen tuotantovolyymien lisäämistä (kaksinkertaistamista) koskevat suunnitelmat. On käynnistetty neljä (4) ympäristövaikutusselvitystä; 1) koskee itse kaivosaluetta (Bjørnevatn) ja toiminnan mahdollista laajentamista Paatsjoen suuntaan, 2) koskee rautatietä Bjørnevatn-Kirkkoniemi, 3) koskee prosessi- ja jalostuslaitosta

Kirkkoniemessä ja 4) koskee päästöjä mereen/vuonoon. Kaivosyhtiö on vetänyt takaisin hakemuksensa koskien Lilafлот-kemikaalin (vaahdotuskemikaalin) käyttöä tuotannossa. Lilafлот-päästöt olivat mukana vuoden 2009 hakemuksessa.

- Kansallisen lohivuonon rajoja ei muuteta.
 - Kesällä 2011 kunnassa kartoitetaan mineraaliesiintymiä lentokoneesta käsin ja kenttätyönä.
 - Yhteistyö Venäjän kanssa: myönteisen kehityksen edistämiseksi rajan kummallakin puolella kunnalla on läheistä yhteistyötä Petsamon alueen kanssa ja on osa pohjoisaluepolitiikkaa (twin city).
- Halu lisätä kalankasvatusta asettaa paineita vuonoille.

Tiedotus Inarin kunnan ajankohtaisista asioista annetaan kohdassa 9, muut asiat, koska kunnan edustaja ei vielä tässä vaiheessa ollut paikalla, mutta saapuu myöhemmin.

Kaivosteollisuus ja sen ympäristövaikutukset herättivät vilkasta keskustelua.

Komission Suomen puolen puheenjohtaja Outi Mähönen Lapin ELY-keskuksesta totesi, että kaivostoiminta on tärkeä asia, ja että oli ilo kuulla, että suoritetaan neljä (4) ympäristövaikutusselvitystä, koska toiminta voi vaikuttaa Näätämöjokeen ja Näätämöjoen loheen. Pohjoiset ja arktiset ekosysteemit ovat herkkiä. Varovaisuus-periaatetta on noudatettava haittavaikutusten ehkäisemiseksi. Vaurioita voi myöhemmin olla mahdotonta korjata. Monet pienet ympäristövauriot voivat myöhemmin johtaa suureen vaurioon. Tämän asian yhteydessä on harkittava Espoon sopimuksen soveltamista ja otettava huomioon mahdolliset rajat ylittävät ympäristövaikutukset. Suomi on tässä yhteydessä valmis osallistumaan aktiivisesti yhteistyöhön. Myös Suomen tiedotusvälineet seuraavat aktiivisesti asian kehittymistä.

Varajäsen Frank Ingilæ Tenon kunnasta totesi, että pohjoisiin alueisiin ja niiden luonnonvaroihin kohdistuu kasvava fokus sekä maissa että merellä. Geologisia esiintymiä kartoitetaan enemmän ja enemmän. Tämä koskee myös Tenon ja Kaarasjoen kuntia. Vanhoja kaivoksia avataan uudestaan ja uusia mineraaliesiintymiä löydetään. Timanttejakin on löydetty. Varmasti löydetään vielä enemmänkin. Kaikki tämä asettaa komissiolle suuria haasteita tulevaisuudessa. Barentsin meren uudet öljylöydöt lisäävät toimintaa vuonoissa, ja se vaikuttaa suoraan komission työkenttään. Myös muut elinkeinot lisäävät paineita, muun muassa kalankasvatus, joka on Norjalle tärkeää. Kasvatustoiminta pitää hoitaa sillä tavalla, että luonnonlohesta huolehditaan.

Komission Norjan puolen puheenjohtaja Christiansen Finnmarkin lääninhallituksesta kertoi, että komissio on 2009 antanut suosituksen koskien ympäristöselvityksiä ja Espoon sopimuksen periaatteiden soveltamista. Maan, joka suunnittelee toimintaa, jolla on rajat ylittäviä vaikutuksia, on tiedotettava suunnitellusta toiminnasta ja vähennettävä sen haittavaikutuksia. Paikallisten asukkaiden ja viranomaisten on oltava osa prosessia. Toiminnanharjoittaja/yritys on itse vastuullinen ympäristövaikutusselvitysten suorittamisesta. Tätä koskeva komission suositus lähetetään viranomaisille ja yrityksille. Lisäksi puheenjohtaja Christiansen kertoi kaivosasian tilanteesta. Klif (Norjan Ilmasto- ja saastehallitus) suoritti tarkastuksen yrityksessä Sydvaranger Gruve AS, ja sen yhteydessä paljastui, että yritys oli luvasta poiketen ottanut käyttöön muun, kuin luvan salliman saostusaineen (Magnaflokk 1707). Magnafloc 1707 lisää prosessiveden jälleenkäytön hyötykerrointa. Prosessivetenä käytetään makeaa vettä. Makeaa vettä on tuotantoa varten rajoitetusti saatavilla, ja sen vuoksi mahdollisimman paljon vedestä halutaan käyttää uudelleen. Magnaflokk 1707-aineen käytölle on annettu väliaikainen lupa, ja 7.4.2011 yritys sai pidennettyä lupaa 1.5.2012 saakka. Pidennetty lupa myönnettiin sillä perusteella, että päästöviranomainen (Klif) katsoi, että Bøkfjordeniin nykyisin kohdistuva kuormitus ei pidennetyn luvan johdosta mainittavasti lisääntynyt. Aine ei ole biologisesti kovin käyttökelpoinen, eikä ole todisteita siitä, että se menisi ravintoketjuun. Lupaehdot ovat kiristyneet siten, että nyt vaaditaan pohjakalojen, rapujen ja simpukoiden tutkimuksia ja seurantaa. Klifin arvion mukaan lupa ei ole ristiriidassa kansallisia lohivuonoja koskevien säädösten kanssa.

Komission jäsen Kjell Sæther Kaarasjoen kunnasta totesi, että kalankasvatustoiminta on uhka luonnonlohelle ja halusi, että komissio antaisi asiasta suosituksen. Lisäksi hän suositteli, että Finnmarkkia käytettäisiin piloottialueena, jossa kokeiltaisiin laitoksia, jotka on varmistettu niin, että kalat eivät karkaa. Myös tutkimuksessa olisi priorisoitava karkaamisen estämistä, tartuntojen rajoittamista ja lohitain aiheuttamien haittojen rajoittamista. Sæther toivoo myös, että piloottihankkeeseen osallistuville myönnetään avustusta.

Asiantuntija Eero Niemelä (RKTL) totesi, että kasvatustoiminta tulee lisääntymään tulevaisuudessa. Kalankasvatukseen liittyy paljon ongelmia: kalojen karkaaminen, tartunnat ja lohitai. NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organisation) on antanut suosituksia koskien vaihtoehtoisia kasvatusmenetelmiä, joilla voitaisiin pienentää karkaus- ja tartuntariskiä ja lohitai esiintymistä.

Johtaja Vladimir Chizov (Pasvik Zapovednik) ilmaisi toivomuksen Paatsjoen moninaiskäyttösuunnitelman uusimisesta.

Päätös:

Komissio ottaa esille tulleet asiat tiedoksi.

Laaditaan yhteinen Espoon sopimuksen mukainen suositus, siitä että sopimusta sovelletaan ympäristövaikutusten selvityksissä Sydvaranger Gruve AS:n hakeman tuotannon kasinkertaistamisluvan yhteydessä (vedlegg 2).

4.2 Ympäristöyhteistyö Inari-Paatsjoen alueella

4.2.1 Ympäristön tilan seuranta

Komission suositus (Ylläsjärvi/ Kolari 2010): Komissio suosittelee, että Lapin ELY-keskus ja Finnmarkin lääninhallitus (vastuuviranomaisina) varmistavat yhteisen seurantaohjelman säännöllisen ja riittävän laajan toteuttamisen. Vain näin saadaan luotettavaa ja ajan tasalla olevaa tietoa raja-alueen ympäristön tilasta alueen asukkaiden ja kuntien käyttöön. Tuloksista on tiedotettava jatkuvasti. Lisäksi komissio suosittelee seurannan laajentamista niin, että yhdessä toimien selvittäisiin kaikkien keskeisimpien toimintojen sekä ilmastonmuutoksen yhteisvaikutukset raja-alueella.

Asiantuntija Annukka Puro-Tahvanainen Lapin ELY-keskuksesta tiedotti yhteisestä seurantaohjelmasta raja-alueella. Komissio antoi asiasta suosituksen vuonna 2010. Seuranta sujuu hyvin niiltä osin, jotka ovat mukana kansallisissa seurantaohjelmista. Maaekosysteemien seurantaa on kuitenkin ollut vähemmän kuin Paatsajokiohjelman suositukset edellyttävät. Komission Suomen osapuoli on päättänyt tukea vuonna 2011 komission rahoituksella tehtävää maaympäristön seurantaa, jonka Metla toteuttaa osittain virkatyönä. Venäjälle esittiin tässä vaiheessa kysymys, että tiedetäänkö, mikä on maaekosysteemien seurannan jatkoon tilanne Petsamon ja Nikkelin alueilla?

Johtaja Vladimir Chizov vastasi, että Pasvik Zapovednik (jatkossa PZ) jatkaa vuosittaisia lintulaskentoja Paatsjoella, ICP Forest-ohjelmaa toteutetaan myös PZ:n alueella. PZ sijaitsee Nikkelin laitosten eteläpuolella ja laitosten vaikutukset tuntuvat siellä vähemmän, kuin laitosten ympärillä ja niiden pohjoispuolella sijaitsevilla alueilla. Pietarista tulevat vesiasiantuntijat ottavat vesinäytteitä Jäniskoskelta, Rajakoskelta ja Salmijärven alueelta. Raportti tästä työstä valmistuu 2011 vuoden lopulla.

Asiantuntija Annukka Puro-Tahvanainen tiedotti lisäksi raja-alueen pieniä järviä koskevan yhteisen vesiraportin tilasta. Raportti julkaistaan kesän aikana. Tulokset pohjautuvat vuosina 2003-2006 kehitetyn yhteisen seurantaohjelman ja vuosina 2000-2009 otettujen näytteiden tuloksiin. Seurantaohjelma kehitettiin ympäristön tilan seuraamiseksi Petsamonikelin sulaton päästöistä tulevien saasteiden takia (happamoituminen ja raskasmetallit). Tulokset osoittivat, että happamoitumistilanne on parantunut, mutta kupari- (Cu) ja nikkelpitoisuudet (Ni) näyttävät

kasvavan. Liitteessä 3 on kartta, joka näyttää tutkitut järvet. Lisäksi *Puro-Tahvanainen* kertoi Inarijärven kehityksestä suhteessa ilmastoparametreihin ja säännöstelyyn vuosina 1960-2009. Lyhyesti tuloksista: vesien kesälämpötilat ovat kohonneet, järven jäätön kausi on pidentynyt, jääpeite on ohentunut ja talvinen tulovirtaama on lisääntynyt.

4.2.2 ENPI CBC-hanke – Ilmastonmuutos ja ilman mukana kulkeutuvat epäpuhtaudet Paatsjoen valuma-alueella, tilannekatsaus

Komission suomalainen puheenjohtaja Outi Mähönen tiedotti hankehakemuksen tilanteesta. Komissiota on aikaisemmin kattavasti tiedotettu yhteisestä, raja-alueiden kolmikantaseurantaohjelmasta. Kolarctic ENPI CBC:stä (EU:n raja-alue-rahastosta) haettiin 2010 hankkeelle rahoitusta. Hakemus sai kielteisen vastauksen, siksi nyt haetaan uudestaan ja hakemuksen sisältöä ”teroitetaan” ja budjettia pienennetään. Tavoitteena on edelleenkin yhteinen ja harmonisoitu ympäristönseuranta ja tiedonvälitys. ENPI CBC-ohjelman haku-aika päättyy 13.6. Hanke antaisi uusia tuloksia, joita voidaan hyödyntää hoidossa ja hallinnossa sekä antaa myös alueen asukkaille tietoa heidän alueensa ympäristön tilasta.

4.2.3 Ympäristönseuranta Vuoremajoella (Grense Jakobselv)

Asiantuntija Harald Muladal Finnmarkin lääninhallituksesta tiedotti ympäristönseurannasta Karpelvassa ja Vuoremajoella. Venäjältä ilman mukana kulkeutuvat kupari- ja nikkelisaasteet vaikuttavat molempiin alueisiin. Pitoisuudet ovat hieman korkeammat Vuoremajoen yläosissa, mutta ympäristön tila molemmissa joissa on luokiteltu tyydyttäväksi, erityisesti mitattujen kupariarvojen perusteella. Lääninhallitus suorittaa parhaillaan mittauksia Vuoremajoella, ja NIVA:lla (Norjan vedentutkimuslaitoksella) on pitkäaikaisseuranta-asemia Jarfjordfjellin järvissä, jotka laskevat Vuoremajokeen ja Karpelvaan. Nämä asemat kuuluvat kansalliseen, happamuutta seuraavien asemien verkostoon. Nikkelipitoisuudet ovat ajoittain korkeita näiden vesistöjen yläosissa, ja joillakin asemilla ne ylittävät Norjan juomavedelle asettamien pitoisuuksien rajat (20 mikrogrammaa per litra). Veden kuparipitoisuudet alittavat sen rajan, jonka katsotaan olevan kalalle hengenvaarallinen, mutta pitoisuudet voivat kuitenkin epäsuorasti vaikuttaa kaloihin ja kalakantoihin. Ongelman suuruuden selvittämiseksi on Lääninhallitus yhteistyössä Etelä-Varangin kunnan kanssa tilannut pohjaeläintutkimuksen Vuoremajoelle 2011 Karpelvassa on raakkua yli 15 kilometrin pituisella osuudella. Tätä kantaa seuraa NINA (Norjan luonnontutkimuslaitos), ja kannan on arvioitu koostuvan yli miljoonasta yksilöstä. Vaikka raakkukanta vaikuttaa suurelta ja elinvoimaiselta, oli yli 95 % raakuista yli 20-vuotiaita, kun tutkimus suoritettiin 2005. Todettiin alhainen rekrytointi, ja on epävarmaa onko rekrytointi riittävän hyvä kannan säilyttämiseksi pitkällä tähtäimellä. Kupari- ja nikkelisaasteilla voi olla negatiivinen vaikutus, koska ne häiritsevät kalkkitasapainoa, joka säätelee tärkeitä elintoimintoja.

4.2.4 Pasvik-Inari Trilateral Park

Asiantuntija Tiia Kalske Finnmarkin lääninhallituksesta kertoi lyhyesti ajankohtaisista toimenpiteistä Pasvik-Inari Trilateral Park-yhteistyössä. Kesällä 2011 suoritetaan karhuseurantaa, kolmessa maassa kerätään karvanäytteitä. Vuonna 2007 tehdyt toimenpiteet toistetaan. Lisäksi Paatsjoella suoritetaan Bioforsk Svanhovdin ja Pasvik Zapovednikin johdolla vuosittainen vesilinturekisteröinti (keväällä ja syksyllä). 30.8-1.9 pidetään Varangin alueella vuosittainen kolmikantakokous Lääninhallituksen johdolla.

4.3 Tiedotusta Murmanskin alueelta

Johtaja Vladimir Chizov kertoi lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta, vesiin liittyvästä hankkeesta. Hankkeen puitteissa norjalaiset ja venäläiset lapset ja nuoret voivat tavata ja tehdä toimenpiteitä, jotka liittyvät veteen, vesivoimatuotantoon, näytteiden ottoon ja muihin vesitutkimuksiin. Työ koostuu tapaamisista ja tapaamisten välisistä kotitehtävistä. Hanke pitäisi ottaa mukaan Pasvik-Inari Trilateral Park.- kolmikantayhteistyöhön.

Päätös:

Asiat merkittiin tiedoksi. Raja-alueiden ympäristön tilan seuranta on tärkeää jatkaa yhteisen seurantaohjelman avulla, lisäksi komissio pitää lapsiin ja nuoriin kohdistuvia hankkeita tärkeinä.

5. NÄÄTÄMÖJOEN JA UUTUAJOEN VESISTÖT

5.1 Ajankohtaisia asioita Näätämöjoen vesistön valuma-alueella: kunnan edustajat tiedottavat

Varajäsen Kåre Våga Etelä-Varangin kunnasta kertoi Näätämön ajankohtaisista asioista.

- Ympäristökartoituksen (viemärirekisteröinti) tulokset Näätämöjoella: Hyvä, että työ on lähtenyt käyntiin. Våga on myös huolissaan Suomen puoleisten kauppojen päästöistä Nuorttibekkeniin. Nuorttibekken on tärkeä meritaimenen kutupaikka Näätämöjoessa, ja hän haluaisi, että myös taimenen suhteen tehtäisiin yhteistyötä, niin kuin on tehty lohien kanssa.
- Komission varajäsen Våga otti myös esille sodan aikaiset jätteet, joita Näätämöjoessa on sillan kohdalla. Ne haittaavat joessa liikkumista ja ovat vaarana kalastukselle ja kalalle. Lisäksi ne eivät ole esteettisesti kauniita. Våga haluaisi, että jäännökset raivattaisiin pois, niin kuin Tanabrussa on tehty.
- Lohiyhteistyö: Sevetin ja Näätämön asukkailla on nykyisin hyvä yhteistyö. Tämä on myönteistä Näätämöjoen lohelle.

Keskustelua.

Komission suomalainen puheenjohtaja Outi Mähönen sanoi, että Näätämönjoki ja sen lohi ovat hyvin tärkeä resurssi, josta on pidettävä huolta. Suomi on halukas antamaan viemäriin, jätevesiin ja päästöihin liittyviä puuttuvia tietoja Suomen puolelta, niin että saadaan selvitettyä koko joen tila. Sihteerit saivat tehtäväkseen asian seuraamisen ja Suomen puolisten päästötietojen hankkimisen.

Asiantuntija Knut Aune Hoseth Norjan vesistö- ja energiahallituksesta (NVE) kertoi, että vuosina 2005-2006 Kaarasjoella raivattiin sotajätteitä 600 000 kruunun edestä. Tuolloin työstä oli vastuullinen NVE. Näätämössä haasteena on, että jäänteitä ei omista kukaan. NVE saa valtiolta rahoja raivauksiin, eroosiotyöhön jne., ja on myös mahdollisuus, että vesistöistä poistetaan kenellekkään kuulumattomia jäänteitä. NVE:ssä ei oltu tietoisia Näätämön tilanteesta, ja NVE ottaa nyt asian tarkasteltavaksi ja ottaa mahdollisesti vastuulleen raivaustyön, jos haitta on sen verran suuri, niin kuin nyt on tullut esille. Valtion tielaitos on kartoittanut kalojen vaellusesteitä, ja työ lähenee nyt loppuaan. Tämä asia on esitettävä tielaitokselle, jotta jäännökset saadaan poistettua ja hankittua rahoituspaketti tällaisille toimenpiteille. Sotajäänteet ovat Norjan asia, jonka suhteen kunnan, tielaitoksen, NVE:n ja muiden toimijoiden on toimittava yhteistyössä.

Puheenjohtaja Christiansen pyysi sihteereitä yhdessä kunnan, tielaitoksen ja NVE:n kanssa jatkamaan tätä asiaa. Kunta ja sihteeristö kutsuvat syksyllä yhteiseen tarkastukseen: mahdollisia osallistujia ovat lääninhallitus, Fiskefelleskapet (Näätämön kalastusseura), kunnat, NVE ja valtion tielaitos.

5.2 Vesistön tilan seuranta ja lohiyhteistyö

Asiantuntija Harald Muladal tiedotti suomalaisten ja norjalaisten kalastusoikeuden omaavien välisestä lohiyhteistyöstä. Maaliskuussa 2010 pidettiin ensimmäinen tapaaminen Sevettijärvellä. Sovittiin yhteisistä kalastuksen rajoituksista vuoden 2010 kalastuskaudelle molemmissa maissa. Sen jälkeen tänä talvena järjestettiin uusi tapaaminen ja keväällä 2011 pidettiin lohikantoja koskeva seminaari. Seuraava kokous on suunniteltu syksyyn 2011, ja siellä on tarkoitus sopia rajoituksista vuodelle 2012. Vuoden 2011 rajoitukset ovat samat kuin 2010. Vesistönsurannan ja jätevesiasian oli varajäsen Våga tuonut esille jo kohdassa 5.1.

5.3 Näätamöjoen kalastus selvitys, tilannekatsaus

Asiantuntija Eero Niemelä esitteli perusteellisesti kalastuksen tilannetta Näätamöjoella. Asia on tarkoitus ottaa osaksi moninaiskäyttösuunnitelman uusimista. Lohi on yhteisen resurssi ja siksi tarvitaan yhteisiä toimenpiteitä. Asian tausta: Jokea koskeva kalastusopimus on vuodelta 1984, tavoitteena on lohikantojen säilyttäminen ja lisääminen. Tavoitteen saavuttamiseksi on molemmissa maissa oltava asiasta yhteinen ymmärrys, konkreettinen ja yhteinen säätelysuunnitelma sekä ohjauskeinoja, jotka sitovat kaikkia osapuolia. Suunnitelman on oltava kokonaisvaltainen ja sen tulee kattaa sekä meren, vuonon ja joen. Toimenpiteiden on oltava pitkälle ajalle suunnattuja, koska lohi voimavarana uudistuu hitaasti. Lisäksi lohesta, saaliista jne. on hankittava perusteellista ja yksityiskohtaista tietoa. Pitkän ajan seurannan avulla voidaan käynnistää oikeita toimenpiteitä. Käynnistettyjä toimenpiteitä on seurattava, jotta vaikutukset voidaan dokumentoida. Tähän mennessä on julkaistu viisi (5) eri teemoja käsittelevää raporttia ja viisi (5) raporttia on työn alla.

Päätös:

Kommiso ottaa asian tiedoksi. Sihteeristöt hankkivat tietoja Suomen puolen päästöistä Näätamöjokeen. Kunta ja sihteeristö kutsuvat yhteiselle tarkastuskäynnille Näätamöjoen Norjan puolelle syksyllä 2011. Mahdollisia osallistujia ovat lääninhallitus, Fiskefelleskapet, kunnat, NVE ja tielaitos.

6. TENOJOEN VESISTÖALUE

6.1 Tenojoen vesistöä koskevat ajankohtaiset asiat: kunnan edustajat tiedottavat

Varajäsen Frank Ingilæ Tenon kunnasta kertoi Tenon ajankohtaisista asioista.

- Kalvakknesissa ja Tenojoen suulla on aloitettu kaavoitusprosessi. Alue on tärkeä paikalliselle väestölle ja matkailulle. Tenojoen suulla, jossa joki yhtyy vuonoon on paljon liikennettä ja retkeilyä. Alueella on kulttuuri- ja sotamuistoja. Prosessin tarkoituksena on estää ja vähentää mahdollisia konflikteja, tehdä alueesta houkuttelevampi ja pitää siitä huolta. Paikalliset asukkaat ovat hyvin kiinnostuneita osallistumaan näihin prosesseihin. Työn yhteydessä katsotaan myös joen ja vuonon välistä nykyistä rajaa. Kalastus tällä murtovesialueella ei ole säädelyä, mikä aiheuttaa jonkin verran konflikteja. Tenon kunnavaltuusto voi itse päättää rajan muuttamisesta. Asiasta keskustellaan, mutta sitä ei vielä ole viety poliittiseen käsittelyyn.
- Tien vierustoja on raivattu Tenon laakson alaosissa. Nyt tieltä näkee joelle, raivaus oli hyvin suoritettu.
- Rannikkolaitos on pitkäaikaisbudjetissaan varannut 15-20 miljoona kruunua ruoppaustöihin Austertanassa, työt liittyvät kvartisitin kuljetukseen. Ruoppaus suoritetaan mahdollisesti 2013.
- Itä-Finnmarkin jätelaitoksen (ØFAS) kaatopaikka Gassanjargassa: määrän, orgaanisen jätteen säilyttäminen kaatopaikalla on kielletty. Jätteet on jauhettava, metalliosat poistettava magneetilla, ne on puristettava ja pakattava. ¾ jätteistä kuljetetaan sitten Ruotsiin Utsjoen kautta poltettavaksi/kierrätettäväksi. Työ alkaa kesällä 2011. Jätteiden kuljetus ei lisää rekkaliikenteen määrää, koska nykyisin monet rekat palaavat tyhjinä Etelä-Norjaan Suomen ja Ruotsin kautta. Lisäksi ollaan hankkimassa lupaa pitemmille yhdistelmäkuljetuksille, kuten Suomessa on jo lupa tehdä. Pitemmällä tähtäimellä suunnitellaan jätteiden polttolaitoksen rakentamista Etelä-Varangin kuntaan.

Komission jäsen Antti Katekeetta Utsjoen kunnasta kertoi Utsjoen ajankohtaisista asioista.

- Norjalaiset porot laiduntavat Suomen puolella, koska suurille porolaumoille ei Norjan puolella ole riittävästi laidunmaita. Ministeritasolla on puhuttu poroaidan rakentamisesta Pulmangista Angeliin. Asiasta ei ole vielä tehty mitään päätöstä. Suomi on nimennyt oman neuvotteluvaltuuskuntansa. Poroaidan pystyttäminen on välttämätöntä. Nälkään kuolleet

porot kerätään ja haudataan Utsjoelle. Useita poroja on myös kuollut joen jälle ja ne ovat jäidenlähdön jälkeen uponneet joen pohjaan.

- Tenon lohi: Tenojoki on Euroopan paras lohijoki, ja siitä on pidettävä huolta. Ennen käytettiin muunlaisia menetelmiä, kuin nykyisin. Isokoskelo/tukkakoskelo syövät paljon kalaa, koskelokannat ovat ongelma.
- Eroosiosuojauksilla on myös merkitystä Tenon lohen säilyttämiselle. Heikka on täyttänyt kutupaikkoja. Kutupaikkojen säilyttäminen on tärkeää lohikantojen kehitykselle. Lohikantojen säilyttämiseksi on saatava varoja eroosiosuojauksiin.

Komission jäsen Kjell Sæther Kaarasjoen kunnasta tiedotti Kaarasjoen ajankohtaisista asioista.

- Vesistön vedenlaatu. Komissio antoi edellisessä kokouksessaan suosituksen (katso kohta 6.2.) siitä, että valtio myöntää varoja haja-asutuksen asukkaiden taloudellisen paineen helpottamiseksi, huomion pitää erityisesti kohdistua rajavesistöihin. Vesihuollon kaavoituksessa Kaarasjoen kunta on läheisessä yhteistyössä Tenon kunnan kanssa. Kunta haluaisi läheistä yhteistyötä myös Utsjoen kunnan kanssa. Hyvän vedenlaadun saavuttamisen kustannusarvio on 30 miljoonaa kruunua pelkästään Kaarasjoen osalta. Vanhojen viemäriverkostojen uusiminen maksaisi saman verran.
- Tulvasuojaukset Markanjargassa Kaarasjoen sillan lähellä. Alue on tulvariskialuetta, ja sinne halutaan rakentaa tulvasuojauksia asukkaiden terveyden, hengen ja omaisuuden turvaamiseksi.
- Kaivosyhtiö Store Norske gull etsii mineraaleja Raitevarressa Kaarasjoen laaksossa. Kaarasjoen keskustasta itään olevalla alueella on jo tehty kartoitus lentokoneesta käsin. Osa poronomistajista vastustaa toimintaa, koska he eivät halua moottoriajoneuvoja maastoon. Jos mineraaleja löytyy, on ympäristövaikutukset selvitettävä ennenkuin mihinkään toimintaan ryhdytään. Kunta toivoo yhtä tiukkoja ympäristövaatimuksia, kuin Kittilässä on, tavoitteena on 0-päästöt.
- Sekakantojen kalastus joen alaosassa ottaa 25 % lohesta, joka olisi voinut nousta Anarjohkaan, Karasjohkaan ja Iesjohkaan. Vuoden 2010 laskennoissa vain 1500 lohta ohitti sillan Beskenjargan kohdalla, n. 20 km Karasjoen keskustan yläpuolella. Parhaat kutupaikat ovat joen yläosissa, missä hiekka ei täytä kutupaikkoja. Lohikannan säilyttämiseksi on otettava käyttöön säätelytoimenpiteitä – joen yläosan kannat ovat nyt minimissään. Joen alaosien kalastajien on myös otettava asiasta vastuu. Säätelyehdotus: saaliksi saadut talvikot on vapautettava ja kalastus aloitettava myöhemmin.

Kuntien tiedotukset herättivät vilkasta keskustelua.

Komission norjalainen puheenjohtaja Christiansen kertoi, että Tenojoen kalastussopimusneuvottelut Suomen ja Norjan välillä alkavat syksyllä 2011.

Komission varajäsen Frank Ingilæ kommentoi norjalaisia poroja koskevaa asiaa. Norjalaisilla kunnilla ei ole porotalouden suhteen minkäänlaisia valtuuksia. Poronhoitoa uudelleen arvioidaan koko ajan Norjassa. Tenolaiset ovat ylpeitä poronhoidostaan. Tenon porojen teuraspaino on korkein koko läänissä ja poronhoito on taloudelliselta ja kulttuuriselta kannalta erittäin tärkeä elinkeino kunnalle. Voidaan kuitenkin sanoa, että kaikilla siidoilla eivät porot ole täysin hallinnassa, ja tämä on johtanut aitojen rakentamiseen sinne sun tänne. Osissa lääniä poroja on liian paljon, ei koko läänissä, mutta tämä on hankala asia. Ingilæ jakaa Katekeetan huolestumisen.

Komission norjalainen puheenjohtaja Christiansen kommentoi Suomen ja Norjan välistä sopimusta koskien poroja, jotka ylittävät rajat. Norja maksaa Suomelle tästä vuosittain korvauksia. Norjan puolella aloitetaan nyt vaatimaan poronomistajilta näitä rahoja. Myös porokantojen määrää yritetään vähentää. Tulossa oleva uusi asetus, ns pakoteasetus, antaa mahdollisuuden vaatia päiväsakkoja niiltä poronomistajilta, jotka eivät noudata voimassa olevia sääntöjä. Vuosien 2009-2010 vaatimukset rajat ylittävistä poroista ovat nyt viimeisessä käsittelyssä poronhoitohallituksessa, ja kun käsittely on valmis, maksetaan korvaukset Suomelle.

Asiantuntija Knut Aune Hoseth kommentoi eroosiota ja sen haitallista vaikutusta lohien kutupaikkoihin. Eroosio ja massojen ja sedimenttien kulkeutuminen joessa on luonnollinen prosessi. Monissa paikoissa huomataan, että eroosion estotoimenpiteet jopa huonontavat tilannetta. Sen vuoksi nykyisin poistetaan aikaisemmin rakennettuja eroosiosuojauksia, jotta joki palaisi luonnolliseen tilaansa. Altajoessa puretaan aikaisemmin rakennettuja eroosioesteitä.

Komission jäsen Antti Katekeetta sanoi, että eroosio-ongelmat alkoivat teiden rakentamisen jälkeen. Tilanne Portta-alvakas kosken alapuolella on erityisen huolestuttava. Lohen suojelun ja säilyttämisen kannalta huuhtoutuneet maa-ainekset ovat ongelma, koska ne sedimentoituessaan muodostavat lohelle vaellusesteitä. Vuosittain joessa kulkeutuu 100-150 000 kuutioita hiekkaa. Inarijoessa yhden sillan jäänteet ovat edelleen joessa. Ja ne haittaavat ja vaarantavat joessa liikkumista ja kalastusta.

Asiantuntija Eero Niemelä kommentoi eroosioasiaa. Eroosiosuojaus on joen kanavointia. Paikallisten asukkaiden ja viranomaisten välillä tarvittaisiin nyt dialogia, jotta voitaisiin kartoittaa paikat, joissa ihmisten aiheuttama eroosio on ongelma. Tenojoen lohien geneettiset tutkimukset osoittavat, että joen keskialueen kutupaikat (Outakoski, Nupuselva) ovat tärkeitä, ja näissä osissa jokea on omia kantoja, jotka poikkeavat joen alaosien kannoista. Naaraslohi palaa synnyinpaikalleen kutemaan. Eroosio on joessa luonnollinen prosessi, josta kuitenkin voi avoimesti keskustella. Paikallista tietoa ja tuntemusta voidaan hyödyntää, kun yritetään katsoa, voidaanko prosessia joissakin kohdin hidastaa, jos se on ihmisen vaikutuksesta nopeutunut, ja tällä tavoin säilyttää poikastuotannolle tärkeät koskialueet joessa.

Asiantuntija Harald Muladal kommentoi koskelomääriä. Koskelo ei ole lohikantojen suurin uhka. Linnut, jotka liikkuvat jokea ylös, syövät varmasti joitakin lohienpoikaisia, mutta me ihmiset onnistumme kyllä ihan itse vähentämään lohikantoja.

6.2 Tenojoen vesistön seuranta ja vedenlaatu, tilannekatsaus ja jatkotyöt

Komission suositus (Ylläsjärvi, Kolari 2010): Komissio suosttelee, että työtä rajavesistöihin tulevien päästöjen vähentämiseksi jatketaan, ja Tenon vesistön jätevesien puhdistamiseen tarvittaviin investointeihin suunnataan rahoitus.

Asiantuntija Annukka Puro-Tahvanainen kertoi Tenojoen vesistön nykyisestä seurantaohjelmasta. Tätä ohjelmaa halutaan kehittää samalla, kun 2012 päivitetään muita kansallisia seurantaohjelmia. Suomi haluaa, että syksyllä 2011 järjestetään yhteinen seuranta koskeva kokous, jossa vastuuviranomaiset käyvät läpi nykyiset seurantaohjelmat sekä seurannan kehittämistarpeet ja yhteiset suuntaviivat. Tämän jälkeen voitaisiin laatia uusi seurantaohjelma joko viranomaistyönä tai palkkaamalla työhön asiantuntija. Suomi ottaa vastuulleen koollekutsun syksyn 2011 kokoukseen.

Komission jäsen Kjell Sæther ja varajäsen Ingilæ kertoivat, että he aikovat ottaa vuoden 2011 suosituksen uudelleen esille ja saada asialle enemmän poliittista painoa Norjan puolella.

6.3 Viranomaisyhteistyön Tenon laaksossa, Interreg-hanke, rantavyörymät

Komission suositus (Ylläsjärvi, Kolari 2010): Rantaeroosio ja liikkumista vaikeuttavat esteet vesistöissä. Komissio korosti, että Tenojoen luonnontilan säilyttäminen on esiarvoisen tärkeää, minkä vuoksi kaikkien vesistöihin kohdistuvien toimenpiteiden vaikutukset on selvitettävä etukäteen hyvin. Sen vuoksi komissio suosittelee, että vastuuviranomaiset selvittävät eroosion aiheuttamat haitat ja laskevat eroosiosuojauksien kustannukset ja hyödyt sekä tekevät esityksen kunnostusten rahoittamiseksi. Lisäksi komissio suosittelee, että vastuuviranomaiset arvioivat ja tekevät esityksen, miten vanhojen siltojen rakenteet ja muut liikkumista vaikeuttavat esteet saadaan poistetuksi rajavesistöistä.

Asiantuntija Niina Karjalainen Lapin ELY-keskuksesta tiedotti viranomaisyhteistyön rantavyörymiin liittyvän työn jatkohankkeesta. Hanke perustuu kahteen aikaisempaan Interreg-

hankkeeseen. Hankkeessa käynnistetään Tenojoen vesistön moninaiskäyttösuunnitelmassa kuvattuja toimenpiteitä, kuten eroosiosuojaukseen liittyvät maisemointityöt, Nuorgamin maisemanhoitosuunnitelma, ilmakuvaukset (Norjan puolella), aiempien eroosiokohteiden ja suojausten tarkastukset ja tulvariskialueiden kartoitus (Nuorgam-Pulmanki piloottialueena).

Asiantuntija Eero Niemelä totesi, että on tärkeää, että paikallisten asukkaiden mielipiteitä kuunnellaan ja heidän asiantuntemustaan hyödynnetään. Turun yliopisto vetää parhaillaan kesätulvia ja ilmastoa koskevaa hanketta.

Komission norjalainen puheenjohtaja Christiansen kertoi, että Turun yliopisto oli kutsuttu komission kokoukseen kertomaan tulva- ja ilmastohankkeestaan. Tällä kertaa he olivat estyneitä osallistumaan, mutta heidät kutsutaan myöhempään kokoukseen kertomaan hankkeesta ja sen tuloksista.

Asiantuntija Knut Aune Hoseth totesi, että vesistön rajaosuuden, ja myös mahdollisesti suurimpien sivujokien, ilmakuvaukset tehdään kesällä.

Komission jäsen Antti Katekeetta kertoi, että Suomen puoli on jo kuvattu. Sen suorittivat aikanaan vesiviranomaiset (Vesihallitus), ja kunta maksoi työn.

6.4 Paikallishallinto, tilannekatsaus

Komission jäsen Kjell Sæther tiedotti Tenon kalastushallinnosta: Tenon entinen nimismies, Helge Samuelson, on valittu yhdeksänjäsenisen kalastushallinnon johtajaksi. Viidellä jäsenistä on verkkokalastusoikeus ja neljällä lakipohjainen vapakalastusoikeus. Ensimmäinen hallituksen kokous on pidetty. Kalastushallinto myy muun muassa kalastuslupia, on vastuullinen joen valvonnasta ja nimittää henkilöt. Tavoitteena on, että joen valvojat ovat joella näkyviä. Kalastushallinnon tavoitteena on saada lisää kalaa koko jokeen, ja sen saavuttamiseksi on saatava uudelleen käyntiin kalastusneuvottelut Suomen ja Norjan välillä. Lohikannan lisäämiseksi kalastusta on säädeltävä ilman, että se haittaa paikallisten etuja.

Komission jäsen Antti Katekeetta kertoi, että Suomen valtio myy niin paljon kalastuslupia, kun on kysyntää. Paikalliset ovat vähentäneet patokalastustaan ja kalastus Suomen puolella on vähentynyt.

Päätös:

Komissio ottaa asian tiedoksi. Suomi kutsuu yhteiseen kokoukseen keskustelemaan Tenojoen vesistön seurantaohjelman uusimisesta ja kehittämisestä syksyllä 2011.

7. Vesipolitiikan puitedirektiivi ja tulvadirektiivi

7.1 Tilannekatsaus Suomen puolella

Asiantuntija Annukka Puro-Tahvanainen kertoi puitedirektiivin toteuttamisen tilanteesta Suomen puolella. Vesienhoitosuunnitelmat hyväksyttiin joulukuun lopussa 2009. Tavoitteena on, että kaikkien vesistöjen tila on vähintään hyvä. Tenon-Näätämojoen-Paatsjoen vesienhoitoalueella ei tarvita lisätoimenpiteitä, vaikkakin *G. salarixen* leviämistä pidetään yhtenä suurimmista uhista. Vastuu- ja sektoriviranomaiset suorittavat toimenpiteitä budjettiensa rajoissa. EU:lle toimenpiteiden toteuttamistilanteesta raportoidaan 2012. Toinen suunnitelmakausi on 2010-2015, jolloin uusi lainsäädäntö ja uudet direktiivit (tulvadirektiivi, meristrategiadirektiivi ja ympäristölaatuindirektiivi) on otettava huomioon. Vaiheessa 2 on tarkoitus, että vuoden 2011 loppuun mennessä kaikkien vesistöjen ominaispiirteet on määritelty, vesistöjen on oltava luokiteltu syksyllä 2012-kevällä 2013, keskeisten kysymysten kuuleminen 2012, toimenpideohjelman päivittäminen vuoden 2013 loppuun mennessä, hoitosuunnitelmien valmiiksi saattaminen vuoden 2014 lokakuun loppuun mennessä, kolmas kuuleminen yhdessä hoitosuunnitelman, meristrategiadirektiin ja tulvadirektiivin kanssa 2014-2015. Suunnitelmien hyväksyminen

22.12.2015 mennessä. Toisen suunnittelukierroksen haasteita ovat yhteiset vesienhoitosuunnitelmat kansainvälisille vesienhoitoalueille, yhteistyö Venäjän kanssa, monien eri direktiivien yhteensovittaminen sekä yhteinen seurantaohjema raja-alueille.

7.2 Tilannekatsaus Norjan puolella

Komission norjalainen puheenjohtaja Bente Christiansen kertoi Norjan tilanteesta. Maakuntahallinto on ollut suunnitteluprosessin vastuuviranomainen Norjassa 1.1.2010 alkaen. Norjan hallitus hyväksyi suunnitelmat kesäkuussa 2010. Lääninhallitus vastaa seurannoista. Ominaispiirteiden määrittelyyn ja vesistöjen luokitteluun liittyvissä kysymyksissä on raja-alueilla saatava yksimielisyys, ja seurantaohjelmat on sovitettava yhteen, jotta työ olisi kustannustehokasta ja täydentävää, ja jotta saadaan yleiskuva alueen kaikista mahdollisista toimenpiteistä. Kysymys on, voiko yhteensovittaminen toisen maan kanssa antaa yhteisen selonteon suhteessa muihin politiikka-alueisiin kuten esimerkiksi ilmasto- ja tulvakysymyksiin. Meristrategia ei Norjan puolella ole mukana päiväjärjestyksessä. Norjassa suoritetaan tulvadirektiiviin liittyviä toimenpiteitä, ja ne on tarkoituksen mukaisesti sovitettava yhteen vesipuitedirektiivin kanssa. NVE on tulvadirektiiviä toteuttava viranomainen Norjassa. Norja on kiinnostunut saamaan aikaan yhteisiä seurantaohjelmia, ja aloitus syksyllä on hyvä. Norja haluaa myös yhteistyötä Venäjän kanssa ajankohtaisissa vesiasioissa. Lääninhallitus aikoo pitää workshopin, jossa vesipuitedirektiivi verrataan Venäjän Vesistrategiaan. Halutaan tunnistaa strategioiden yhtäläisyydet ja erilaisuudet. Paatsjoen moninaiskäyttösuunnitelman uusiminen antaisi yleiskuvan ympäristötoimenpiteistä, ja yhteiset hoitosuunnitelmat voisivat olla eräänlainen moninaiskäyttösuunnitelma. Maakuntahallinto on toisessa suunnitteluvaiheessa keskittynyt niihin Finnmarkin seitsemään (7) vesienhoitoalueeseen, joilla ei ole kansainvälisiä vesistöjä.

7.3 Tilannekatsaus koskien kansainvälistä vesienhoitoaluetta

Komission norjalainen puheenjohtaja Bente Christiansen kertoi, että tilanne ei viime kokouksen jälkeen ole muuttunut. Vuoden 2009 kokouksessa sekä Suomi että Norja esittivät omat kantansa koskien kansainvälistä vesienhoitoaluetta. Suomi haluaa muodollisen valtiosopimuksen ja Norja haluaa yhteisymmärryspöytäkirjan (Memorandum of Understanding, MoU). Rajavesistökomission roolista tässä asiassa ei myöskään ole yksimielisyyttä. Suomen mielestä komisiolla pitäisi olla suurempi rooli, Norja ei ole tästä samaa mieltä. Suomi on lähettänyt asiasta Norjalle muodollisen tiedustelun, mutta Norjan puolen kapasiteettiongelmiensa vuoksi tiedusteluun ei ole vielä vastattu. Seurantayhteistyö jatkuu joka tapauksessa.

Komission suomalainen puheenjohtaja Outi Mähönen lisäsi, että Suomi haluaa muodollisen valtiosopimuksen, niin kuin direktiivi edellyttää, ja että rajavesistökomissio toimii koordinoivana elimenä. Suomi jää odottamaan vastausta, mutta tämä ei pysäytä jo meneillään olevaa yhteistyötä.

7.4 Tulvadirektiivin toteuttaminen kansainvälisellä vesistöalueella

Asiantuntija Niina Karjalainen tiedotti tulvadirektiivin toteuttamisesta Suomessa. Suomessa ja Ruotsissa tulvadirektiivin toteuttaminen on lainsäädännöllä määrätty. Lyhyesti toteuttamisesta: tulvariskien alustava arviointi on oltava valmis 22.12.2011 mennessä, tulvavaara- ja tulvariskikartat on oltava valmiina 22.12.2013 mennessä, tulvariskien hallintasuunnitelmat 22.12.2015 mennessä. Suomen puolen vastuuviranomainen on maa- ja metsätalousministeriö, joka ohjaa ja valvoo direktiivin toteuttamista ja raportoi EU:lle, nimeää merkittävät tulvariskialueet, hyväksyy hallintasuunnitelmat ja nimeää tulvaryhmän. Muita osallistuvia viranomaisia ovat sisäasiainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö ja ympäristöministeriö. ELY-keskukset vastaavat tulvariskien hallinnan suunnittelusta valtion viranomaisena. Suomen ympäristökeskus ja ilmatieteenlaitos antavat asiantuntija-apua. Maakuntaliitot kokoavat tulvaryhmän ja osallistuvat

tulvaryhmän toimintaan. Kunnat ovat vastuussa hulevesiin liittyvien tulvariskien hallinnasta ja ovat mukana tulvaryhmässä. Tulvaryhmään osallistuu myös alueen pelastustoimi ja muita viranomaisia.

Norjassa tulvadirektiiviä ei ole vielä pantu toimeen lainsäädännöllä. NVE on vastuuviranomainen ja on aloittanut tulvariskialueiden kartoituksen. Periaatteessa Norjassa seurataan toteutuksen suhteen samaa kaavaa, kuin Suomessa ja muissa EU-maissa. Tenojoen vesistöalueella nimetään todennäköisesti Kaarasjoen kylä merkittäväksi tulvariskialueeksi. Tulvariskialueita koskeva kuulemiskierros on Suomessa 1.4-30.6.2011. Suomen puolella ei ole merkittäviä tulvariskialueita Tenon, Näätämön ja Uutuajoen vesistöalueilla. Paatsjoen vesistöalueella Ivalo on nimetty merkittäväksi tulvariskialueeksi. Toimeenpanon tilanne kansainvälisellä vesistöalueella: hyvä yhteistyö ELY:n ja NVE:n välillä, Tenojoen vesistöalueen tulvariskin alustavan arvioinnin taustasia kirja on jo olemassa.

Asiantuntija Knut Aune Hoseth totesi, että tulvadirektiiviä ei Norjassa ole virallisesti ratifioitu. Tosin nyt tehdään alustavaa kansallista merkittävien tulvariskialueiden kartoitusta. Rajavesistöissä ei ole yhtään aluetta luokiteltu merkittäväksi tulvariskialueeksi. Kuitenkin osia Altajoen alaosista ja Kaarasjoen keskustasta voidaan katsoa merkittäviksi tulvariskialueiksi. NVE on alueellisella tasolla saanut lisäresursseja työn jatkamiseen ja yhteen sovittamiseen vesipuitedirektiivin kanssa.

Komission suomalainen puheenjohtaja Outi Mähönen tiedotti, että rajavesistökomissiolta on pyydetty lausuntoa koskien Suomen alustavaa tulvariskialuearviointia. Kuuleminen jatkuu 30. kesäkuuta ja kaikki kuulemiskierrokselle lähetetyt asiakirjat ovat suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Myös NVE:ltä ja kaikilta Suomen kunnilta on pyydetty lausuntoja. Suomen puoli ehdottaa, että komission puheenjohtajat laativat asiasta lausunnon, joka sitten lähetetään komission jäsenille tiedoksi. Kuuleminen koskee vain Suomen puolta ja Ivaloa, joka nimetty mahdolliseksi, merkittäväksi tulvariskialueeksi.

7.5 Tiedotusta Murmanskin alueelta

Johtaja Vladimir Chizov välitti Murmanskin lääninhallituksesta teollisuus- ja ympäristökomitean johtajan, herra Krapinin terveiset. Vesi- ja tulva-asiat ovat federaation viranomaisten vastuulla. Alueelliset viranomaiset ovat vastuussa sisävesistä. Murmanskin alueella on kolme (3) ongelmallista kevättulva-aluetta. 1) Varzugajoki: jääpatoutumia jäiden lähden yhteydessä, jolloin Varzagan kylä voi jäädä tulvan alle. Tulvan varalta nimettiin tänä vuonna valmiuskomitea. Hydromet ja komitea seuraavat tulvatilanteita. 2) Tulva-alueilla juomavesilähteet vaarantuvat. 3) Murmanskin teollisuusalue on myös tulvariskin alla. Samoin on tilanne osissa Paatsjokea säännöstelyn takia.

Komission varajäsen Keijo Pirttijärvi kommentoi, että Inarijärven pinta on hyvin alhaalla, koska talvella juoksettiin paljon.

Päätös:

Komissio ottaa asian tiedoksi. Komission puheenjohtajat laativat lausunnon Suomen puolen merkittävistä tulvariskialueista 30.6.2011, sen jälkeen asia lähetetään jäsenille tiedoksi.

8. Kalakantojen tutkimus ja suojele

8.1 Yhteinen seurantaryhmä ja neuvottelujen tilannekatsaus

Asiantuntija Harald Muladal kertoi Tenojoen matkailukalastusta koskeneista neuvotteluisa ELY-keskuksen ja lääninhallituksen välillä. Turistikalastuksen säätelystä ei päästy yksimielisyyteen 2011, ja sen vuoksi on pidetty samat säätelytoimenpiteet kuin 2010. Tenojoen vesistöä koskevat valtiotason neuvottelut alkavat syksyllä 2011. Nämä neuvottelut saattavat kestää kauan. Tuloksia voidaan aikaisintaan odottaa 2012, mutta todennäköisesti vielä myöhemmin. Kalastusta on tarve säädellä neuvottelukauden aikana. On tieteellistä todistusta siitä, että monien kantojen tila Tenojoen vesistössä on kriittinen, ja erityisesti suurten naaraskalojen määrä on vähentynyt. Näätämöjoen vesistössä yhteistyö kalastusoikeuden omaavien välillä on hyvä.

Komission jäsen Antti Katekeetta kertoi, että Suomessa kalastusoikeus on sidoksissa maanomistukseen ja se on perustuslailla vahvistettu.

8.2 Tilannekatsaus Kolarctic ENPI hankkeesta, ”Kolarctic salmon 2011-2013”

Asiantuntija Tiia Kalske tiedotti hankkeesta ”Kolarctic salmon”. Hanke on kolmen maan välinen merilohta koskeva hanke, joka on osittain rahoitettu EU:n Kolarctic ENPI CBC-ohjelmasta. Tavoitteena on pitkällä aikavälillä saada aikaan merilohikantojen kestävä ja tietoon pohjautuva hoito, jossa otetaan huomioon kokemuspohjainen tieto ja paikalliset kalastusperinteet. Hanke alkoi 1.1.2011 ja se kestää kolme vuotta. Ohjausryhmän ensimmäinen kokous pidettiin maaliskuussa Vesisaarella, kenttä- ja laboratoriotyöt ovat käynnissä, hankkeesta on tehty tiedote ja sille on laadittu verkkosivut. Tietoa hankkeesta ja sen etenemisestä löytyy osoitteesta: www.fylkesmannen.no/kolarcticsalmon

Keskusteltiin kyttyrälöheesta ja sen seurannasta Norjan puolella.

Asiantuntija Harald Muladal tiedotti kyttyrälöheesta. Kyttyrälöhiin on vieras laji Finnmarkin joissa. Kyttyrälöhi voi vähentää lohen, meritaimenen ja nieriän tuotantoa, koska se voi kantaa sairauksia, jotka voivat olla lohelle kohtalokkaita. On todisteita siitä, että vieraiden lajien ilmestyminen vähentää alueella luonnostaan elävien lajien lisääntymistä. Kyttyrälöhi on Tyynenmeren laji, jota siirrettiin Tyneenmereen laskevista joista Kuolan niemimaalle. Levinnäisyys: Pohjoinen Tyynimeri, USA:n itäiset alueet, Kanada ja Kuolan niemimaa. Kyttyrälohen mätiä istutettiin useisiin Kuolan niemimaan jokiin vuosina 1958-1989. Nykyisin kyttyrälöhi on asettunut moniin Kuolan jokiin, joissa se kutee ja lisääntyy niin suurissa määrin, että siitä on tullut uusi vieras laji, jolla on kaupallista merkitystä. Kyttyrälöhta on havaittu useimmissa Finnmarkin joissa jo 60-luvulta lähtien. Viime vuosina sitä on havaittu kasvavassa määrin Itä-Finnmarkin joissa. Biologia: Kyttyrälöhella kahden vuoden elämänsykli. Kyttyrälöhikannat kutevat joko parillisina tai parittomina vuosina ja ovat sen vuoksi reproduktiivisesti erillään. Meillä kyttyrälöhi kutee voimakkaasti virtaavilla alueilla joen viimeisillä kilometreillä ennen merta. Kutuaika on elokuun lopulla/ syyskuussa ja kestää noin viikon. Kala kuolee kutemisen jälkeen.

Päätös:

Komissio ottaa asian tiedoksi.

9. Muut asiat

9.1 Suojelualueiden (kansallispuistojen ja maisemansuojelualueiden) paikallishallinto

Komission norjalainen puheenjohtaja Bente Christiansen tiedotti, että kansallispuistojen ja suurten suojelualueiden (maisemansuojelualueiden) hallinto on siirretty monikunnallisille, poliittisesti kokoonpanuille kansallispuistohallituksille. Saamelaisilla alueilla kansallispuistohallituksen kokoonpano on sovittu Saamelaiskäräjien kanssa. Finnmarkkiin on perustettu neljä tällaista hallitusta: Varangeringin niemimaalle, Stabbursdaleniin, Seilandiin ja Ylä-Paatsjoelle. Kunnilla on puistohallituksissa kaksi edustajaa (puheenjohtaja ja 1 kunnanvaltuuston edustaja), lisäksi hallituksessa on Saamelaiskäräjien ja maakunnan edustajat. Kansallispuistohallitus on nyt vastuussa Ylä-Paatsjoen kansallispuistosta ja Ylä-Paatsjoen maisemansuojelualueesta. Paatsjoen luonnonpuiston hallinto kuuluu edelleen lääninhallitukselle. Hallitus käsittelee poikkeuslupa-asioita, tiedottaa alueesta, kehittää aluetta ja toimenpiteitä suojeluasetusten mukaisesti. Lääninhallituksella on edelleen vastuu seurannasta. Jokaiselle hallitukselle asetetaan kansallispuiston johtaja. Ylä-Paatsjoen puiston johtajan toimipaikka on Bioforsk Svanhovd Svanvikissa. Ylä-Anarjohkan kansallispuiston osalta asiaa ei vielä ole päätetty. Kun suojelupäätös on vahvistettu, perustetaan tännekin paikallinen puistohallitus. Tämän hallintomallin taustana on halu saada aikaan paikallisesti ankkuroitu puistohallinto. Myöhemmin myös luonnonpuistot voivat siirtyä paikalliseen puistohallintomalliin. Ramsau-alueet jäävät lääninhallituksen hallintaan kansainvälisen statuksensa vuoksi.

Komission varajäsen Keijo Pirttijärvi kommentoi Övre Anarjohkan kansallispuiston laajentamista ja haasteita, joita paikallisilla metsästäjillä on hirvenmetsästyksen yhteydessä Anarjohkassa, jossa maastossa ajoa on tiukasti säädelty. Riistaa, muun muassa hirveä, on hoidettava myös luonnonpuistoissa ja kansallispuistoissa. Alueella on suuria hirvikantoja, jotka aiheuttavat metsävaurioita ja tuhoavat viljasatoja. Toivomuksena on helpottaa maastossa ajoa Norjan puolella.

Komission norjalainen puheenjohtaja Bente Christiansen kommentoi Övre Anarjohkaa. Nykyisessä puistossa metsästyks on kielletty. Nykyisen puiston suojeluasetuksia uusitaan mahdollisen laajennuksen yhteydessä, niin että koko alueelle saadaan samat asetukset. Laajennusasia on ministeriössä käsiteltävänä ja me odotamme tuloksia.

9.2 Luontomatkailun edistäminen Paatsjoki-Inari alueella

Johtaja Vladimir Chizov tiedotti Paatsjoki-Inari yhteistyöstä ja alueen luontomatkailun edistämissuunnitelmista. Matkailun kehittämisenä on Venäjän puolella suuria mahdollisuuksia Suomen ja Norjan puolen toimintoihin verrattuna.

Komission varajäsen Keijo Pirttijärvi totesi, että Inarin kunta saattaisi olla hyvin kiinnostunut hankkeesta ja toivoo sen etenevän.

Komission suomalainen puheenjohtaja Outi Mähönen tiedotti Barentsin neuvoston hankkeesta – BPAN – Barents Protected Area Network. Hanke on Suomen vetämä ja tuloksia odotetaan 2013 – suosituksia suojelualueiden hoidosta ja hallinnoinnista.

9.3 Tiedotusta rajavartiostolta – Frode Berg

Frode Berg Norjan rajavartiostosta antoi perusteellisen ja mielenkiintoisen selvityksen rajavartioston asioista. Parhailaan ollaan suorittamassa rajankäyntiä (rajan tarkastusta) vuodelta 1947 olevan Norjan ja Venäjän välisellä rajalla ja samalla uusitaan prosessia ja asiakirjapohjaa. Työ suoritetaan 2009-2014 ja sitä johtavat molempien maiden ulkoministerit. Vuoremajoella tilanne on haastavampi, kuin Paatsjoella, koska joessa tapahtuu luonnollisia muutoksia. Parhailaan vaihdetaan myös rajapylväitä. Kaikki pylväät on tarkoitus vaihtaa. Rajan pituus on 196 km, josta 2/3 kulkee Vuoremajoella ja Paatsjoella. Yhteistyö norjalaisten ja venäläisten kollegojen välillä on hyvä. Työ saatetaan loppun 2014.

Asiantuntija Knut Hoseth kertoi, että NVE on mukana rajantarkastustyökomiteassa. Vuoremajoen rakenteisiin ja joen syvimmän uoman siirtymisiin liittyviä haasteita on pyritty käsittelemään. Norjan puolella joessa tehtiin 1970-80 luvuilla jonkin verran rakennustöitä. Norjan puolella harkitaan rakenteiden poistamista, jotta rakennustoiminta myös Venäjän puolella vähentyisi, niin että joen luonnolliset prosessit voisivat tapahtua. Rajasopimuksessa saastuminen on mainittu vain parilla linjalla, muuta siinä ei ympäristöstä ole.

Komission norjalainen puheenjohtaja Christiansen kommentoi, että norjalais-venäläinen ympäristön suojelun sekakomissio on ollut toiminnassa 1990 luvun alusta. Komissiossa käsitellään muun muassa raja-alueiden ympäristöasioita. Vuoremajokeen on viime vuosina suunnattu enemmän huomiota, muun muassa on tehty lehtimetsäkartoituksia ja vedenlaadun tutkimusta. Norjalaisia huolestuttaa, että Venäjän puolella tapahtuvat toiminnat pilaavat lohisyvänteitä ja kutupaikkoja.

9.4 Inarin kunnan asioita

Varajäsen Keijo Pirttijärvi Inarin kunnasta kertoi kunnan ajankohtaisista asioista

- Säännöstelyyn liittyvä kalankasvatus ja -istutukset. Suomi ja Venäjä yrittävät parhailaan löytää ratkaisua säännöstelyn korvauskysymyksiin. Venäjä ei ole maksanut vuosittaisia korvauksia vuosien 2006/2007 jälkeen. Korvaukset ovat kunnalle tärkeitä ja niitä käytettiin

voimatalouden aiheuttamien haittojen lieventämiseen. Norja maksoi aikanaan kertakorvauksen.

- Inarinjärveä säännösteltiin voimakkaasti talvella, ja veden pinta on nyt hyvin alhaalla.

9.5 *Gyrodactylus salaris*- loisen leviämisen estäminen

Komission norjalainen puheenjohtaja Christiansen kertoi vuoden 2010 asiantuntijakokouksen jatkotoimenpiteistä ja kokouksen suosituksista. Asiasta ei ole mitään uutta raportoitavaa, mutta ehdotetaan, että EVIRA ja Norjan Mattilsynet kutsutaan komission kokoukseen kertomaan tilanteesta ja työn jatkosta.

9.6 Muut asiat

Komissio toivoo, että molempien maiden ympäristöministeriöiden edustajat voisivat osallistua komission kokouksiin asiantuntijoina. Alue on sen verran tärkeä.

Päätös:

Kaikki esitetyt asiat otetaan tiedoksi. Vastuullisten elintarvikeviranomaisten edustajat kutsutaan seuraavaan kokoukseen kertomaan vuoden 2010 asiantuntijakokouksen suositusten seurannasta.

10. Vierailu kaivosyhtiössä Sydvaranger Gruve AS ja retki Vuoremajoelle

Komissio vieraili Sydvaranger Gruve AS:n kaivoksella Bjørnevatnissa (Etelä-Varangin kunnassa) 25.5. Komissiota tiedotettiin kaivostoiminnasta Bjørnevatnissa ja tulevaisuuden suunnitelmista. Kaivosvierailun jälkeen tehtiin retki Vuoremajoelle.

11. Kokouksen suositukset

Komissio antoi yhteisen suosituksen (numero 1.) ja Norjan puoli antoi oman suosituksen (numero 2.) (suositukset liitteessä 2).

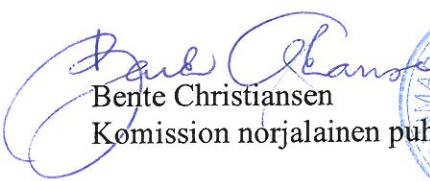
- Ympäristövaikutusten selvitys liittyen Sydvaranger Gruve AS: tuotantovolyymien lisäämiseen
- Yhteisten lohikantojen säilyttäminen

12. Komission seuraava kokous 2012

Syyskuun ensimmäisellä viikolla 2012, paikkana Inarin kunta.

Kokouksen päättäminen

Norjalainen puheenjohtaja Bente Christiansen päätti kokouksen 11.15.

Bente Christiansen
Komission norjalainen puheenjohtaja

Outi Mähönen
Komission suomalainen puheenjohtaja

Liite 1 – osallistujalista

Liite 2 – komission suositukset

Liite 3 – kartta pienet järvet raja-alueella